

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

18.11.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

Вестник Капитал

✓ Бегло подобие на възстановяване

Растежът се ускори до 0.8% на годишна база през третото тримесечие, но той едва ли ще се усети от хората и бизнеса

Рецесията е техническо понятие и поне на теория българската икономика не се е сблъсквала с него от три години. Това обаче съвсем не значи чисто практическото възприемане за възстановяване, което да се усети и от хората, и от фирмите. Кризата промени структурата на бизнеса, а освен износа останалите двигатели на растежа изгаснаха или преминаха на режим пърпорене. Просто икономиката започна да се нагажда спрямо новите реалности – по-предпазливо кредитиране и слаб приток на чужд капитал.

Последните статистически данни и прогнози на анализаторите показват, че бавното оттласкване от дъното ще продължи и тази, и през следващата година. Причините са комплексни – възстановяването в Европа е несигурно (а за там е предназначен почти две трети от експорта ни), хората и бизнесът продължават да са предпазливи за нови покупки и инвестиции, а изливането на държавни пари в икономиката без реформи едва ли ще има особено голям резултат. Очакванията на икономисти и анализатори са през 2014 г. все пак ръстът на БВП да е малко по-висок в сравнение с тази година и да се движи между песимистичният 1 и оптимистичните 2% (виж таблицата). А проблемът е, че и миналата година по това време прогнозите бяха аналогични и постепенно бяха смекчени до сегашните очаквания за 0.5%.

Моментната картина

След слабата първа половина на годината, данните за БВП през третото тримесечие показват леко ускоряване на икономиката. Тя расте с 0.8% на годишна и 0.6% на тримесечна база. За сравнение, през последните две години тримесечният ръст се колебаеше в рамките на статистическата грешка (около 0.1-0.3%), а предходното тримесечие дори падна под нулата.

Подобряването на икономиката през втората половина на 2013 г. беше донякъде очаквано – заради сравнително силния летен туристически сезон и нелошата земеделска реколта. А и износет към ЕС се ускори, тъй като през второто тримесечие еврозоната официално излезе от рецесия. Логично с най-голям принос към ръста през третото тримесечие е именно експортът. "Инвестициите растат устойчиво, което слага край на стагнацията и е добър сигнал за растежа на икономиката през следващите тримесечия. Ръстът им обаче е бавен - няма ускорение. Крайното потребление почти не мърда, а данните за заетостта също са разочароващи, отново има макар и минимален спад на броя на заетите в икономиката", допълва картината Георги Ангелов от "Отворено общество".

Другият интересен момент в статистическите данни е, че в номинално изражение през третото тримесечие БВП отчита спад спрямо същия период на миналата година от 1.5%. Това според икономистите се дължи на факта, че през този период имаше дефлация. "Обикновено дефлационните процеси означават слабост във вътрешното търсене. Това не се дължи само на изкуствено занижените цени (основно на тока). И към момента не се очертава подобряване", казва Георги Ганев от Центъра за либерални стратегии.

Повечето анализатори са на мнение, че 2013 г. ще завърши над нулата, но слабо – с ръст около 0.5% от БВП. Традиционно през последното тримесечие леко се ускорява потреблението – и правителственото (обикновено тогава се разплащат повечето договори), и на частния сектор заради новогодишните празници.

Полудвигател

Добрата новина за 2014 г. е, че очакванията са ръстът на икономиката да се ускори до над 1% от БВП. А лошата – че не е ясно колко гориво има в двигателя. В своя есенен икономически доклад Европейската комисия посочва като основен двигател на растежа за България потреблението на домакинствата и частните инвестиции. Същевременно обаче по тази линия идва и основната несигурност. "Най-същественят риск е свързан с очакваното възстановяване на потреблението на домакинствата, което може да се окаже по-слабо от очакванията с оглед на факта, че българският пазар на труда и потребителските нагласи са все още крехки", се посочва в анализа.

Търговците на дребно също не виждат особено раздвижване, като очакванията са потреблението на бързооборотни стоки да нарасне съвсем слабо догодина. Страхове всещност са основателни, като се има предвид и не съвсем розовото положение на пазара на труда. Въпреки че през второто тримесечие на годината там имаше раздвижване и около 26 хил. души намериха работа, се оказва, че това поне засега е било по-скоро еднократно явление, отколкото

✗ ПРОГНОЗИ		
ръст на БВП в %	2013	2014
Правителство	0.6	1.8
ЕК	0.5	1.5
ЕБВР	0.4	2
МВФ	0.8	1.5
Уникрегит Булбанк	0.5	1.3

положителна тенденция. През третото тримесечие броят на заетите отново е спаднал, но леко – с 4 хил. души. По думите на Десислава Николова от Института за пазарна икономика не е ясно доколко това не се дължи на растяща сива заетост, особено като се има предвид, че това лято беше доста силно за туризма. Очакванията са през следващата година пазарът на труда бавно да започне да се съвзема. Според правителствените прогнози, както и тези на Европейската комисия (ЕК), безработицата ще намалее от около 13% тази година до 12.5-12.6%. Въпреки това възстановяването ще е относително бавно.

Все пак в данните от последното тримесечие се четат и положителни сигнали за потреблението. Вносът например е нараснал с 5% на годишна база. По думите на Георги Ганев става дума по-скоро за инвестиционен внос, което е положителна новина.

"През 2014 г. еврозоната ще прави нов стрес-тест на банковата система със завишени изисквания за капитал, което ще ограничи възможностите на банките да кредитират, т.е. това ще има ограничително влияние върху икономиката на 17-те държави във валутния съюз", обръща внимание Георги Ангелов. Той допълва, че през следващата година икономиката ще разчита по-малко и на еврофондовете като източник за растеж. "През 2014 ще върви към приключване и настоящият период на еврофондовете, но няма да е започнало харченето от новия - което означава по-малко средства от ЕС към българската икономика", посочва икономистът.

Преди кризата основният двигател на икономиката беше потокът на капитали към държавата отвън. Но сега такъв почти липсва. Така и през следващата година основният двигател на икономиката отново ще е износа. Секторът обаче е зависим основно от състоянието на еврозоната, тъй като най-голямата част от българския експорт е насочена към Франция и Германия. Лошата новина е, че германската икономика започва да се забавя, а френската през третото тримесечие на тази година излезе на минус. Тоест и горивото за този двигател на икономиката може да се окаже по-слабо от очакваното.

"Ръстът на износа сега се дължи на реформи, направени преди повече от десет години. Валутният борд също помага – при ръст на еврозоната нашият е двойно по-голям. Ако бяхме с плаващ валутен курс, сега експортът щеше да е неконкурентен, защото в кризата левът щеше да върви нагоре", убеден е икономист.

Политиците като риск

Според анализатори политическата нестабилност в страната също влияе негативно на икономиката. Според някои ефектът е директен и се изразява в задържане и отблъскване на инвестиционната активност. Според други щетите за икономиката може да са по-скоро косвени.

В последния икономически анализ на UniCredit се посочва, че има риск правителството да се концентрира върху популистки мерки с цел да се хареса на избирателите за сметка на разходи, които да донесат растеж в по-дългосрочен план.

Икономисти обръщат внимание и на надценените приходи в бюджет 2014. Ако изпълнението му върви зле, догодина държавата ще може по-трудно да набере нужният ѝ ресурс (за да финансира дефицита и падежиращ външен дълг) от дълговите пазари. А ако пазарът оцени рисковото правителството, негативният ефект за реалния сектор ще е по-високи лихви.

"Макар и еднократно, намалението на цените на електричеството ще има ефект върху инфлацията и през следващата година. В ЕС също има силно забавяне на инфлацията, което ще продължи да се пренася и тук. Това е риск за бюджета догодина, който залага много сериозно увеличение на данъчните приходи, а те зависят от инфлацията и номиналния БВП", е мнението на Георги Ангелов.

Едно от посланията на финансовия министър Петър Чобанов е, че това правителство ще рестартира растежа. Въпросът е как ще се случи това. Все още не е ясно дори как ще работи бюджетният фонд за проектно финансиране от 500 млн. лв., за който опасенията са, че вместо като инструмент в подкрепа на икономиката ще се използва за партийни нужди.

"Без реформи няма как да има много по-голям растеж. Ако забелязвате, напоследък рейтинговите агенции се активизират, за да си възвърнат позагубеното доверие от началото на кризата. Ако не започнем дълго отлаганите реформи в публичния сектор, в най-добрия случай ще си останем със същия рейтинг въпреки добрите ни макропоказатели", казва банков анализатор.

От Международния валутен фонд също посочват, че постигането на сближаването на доходите с другите страни от ЕС ще изисква трудни институционални и структурни реформи. В сравнителни проучвания България стои добре като макрополитика, но има и други измерения от решаващо значение за доброто функциониране на икономиката. От фонда допълват, че са нужни реформи в съдебната система, независимия надзор на пазара, насърчаване на конкуренцията и свиване на корупцията.

Поне засега обаче говоренето на повечето министри е повече от реално свършеното. Например догодина се замразява възрастта за пенсиониране въпреки издъхващата и натоварена с повече разходи пенсионна система. Все още не е ясно и какви точно промени ще бъдат направени в здравеопазването, образованието и администрацията. Без реформи обаче икономиката ще продължи да се държи като че ли ѝ е дръпната ръчната спирачка - всеки пункт растеж ще иска много повече усилия и ще се усеща много по-малко.

✓ Околна Вреда

Една бурна седмица на министър Зинаида Златанова и как Брюксел прекъсна плащанията за България

Това беше една бурна седмица за европейските фондове. Първо имаше писма, които ни заплашват със спиране на пари, после имаше зловещи нарушения, прикривани с години, после обещания за възмездие, после не било точно така, но всъщност не, точно така е, защото ще ни спрат за малко парите, а за кметовете съжаляваме, но те имат партньор... Но да се опитаме да проследим тази седмица така, както се случи - без политически пристрастия и без фалцет.

Понеделник

Зинаида Златанова участва на кръгла маса с над 60 кмета от цялата страна, която Националното сдружение на общините (НСОРБ) организира след повече от пет месеца опити да се свърже с ресорния министър за [еврофондовете](#). Според представители на сдружението срещата се е случила след тяхна директна молба до премиера Пламен Орешарски, който осигурява присъствието на твърде заетата Златанова. НСОБ и кметовете имат редица въпроси: за регламентите, за новия програмен период, за различни оперативни програми.

Златанова отговаря на първите два и след това се впуска в изненадваща пледоария. "По вина на бившите управляващи от ГЕРБ България е сериозно застрашена от наказателна процедура относно реализацията на Оперативна програма "Околна среда" (ОПОС). Много съжалявам, че управляващите от ГЕРБ не са ви информирали през 2012 г., когато опасността от санкции вече е била налице", обръща се тя към кметовете. Според нея информацията за това била критична от нея и ресорния министър на околната среда и водите. След това изказване тя става и излиза от залата, оставяйки след себе си дузини неотговорени въпроси и доста ядосана местна власт.

Причината за този изблик на Златанова, изглежда, е писмо на ЕК от октомври, в което се иска налагането на 25% финансови корекции (т.е. връщането на пари) по три водни проекта - два поръчки в Перник и по един на Хисаря и Белослав. Причината е смесването на финансови и технически критерии за подбор при поръчките, което според комисията е ограничило броя на кандидатите. Вицепремиерът обаче или умишлено изопачава, или искрено не разбира ситуацията.

Първо, писмото е отговор на дълга кореспонденция между България и комисията, в която българските органи се опитват да защитят позицията, че корекциите трябва да са по-малки. Към 2008 г. смесването на финансови и технически критерии в обществените поръчки (т.е. техническият капацитет на изпълнителя да се преценява отделно от финансовите му условия за изпълнение на проекта) е позволено от българските закони. Всяка страна има правото да защитава собствените си органи и бенефициенти пред комисията, включително чрез обжалване и опитът да го направи сам по себе си не е престъпление. Друг е въпросът дали точно по тези проекти е имало смисъл.

Приоритетите, парите, проблемите

Какво включват новите европрограми и кои условия за тях министерствата още не са изпълнили

РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

ОБЩ БЮДЖЕТ - **707** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места
- Намаляване на на бедността и насърчване на социалното включване
- Модернизация на институциите на пазара на труда, социално включване и здравеопазване
- Транснационално сътрудничество

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- Представители на частния сектор
- НПО
- Публични институции
- Социални партньори
- Общини
- Образователни и обучителни организации
- Доставчици на социални и здравни услуги

ОКОЛНА СРЕДА

ОБЩ БЮДЖЕТ - **1271** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- Вода
- Отпадъци
- „Натура 2000“ и биоразнообразие
- Други политики по околната среда и изменение на климата

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- Вода: общини, ВиК оператори, Асоциации по ВиК, ПУДОС, МОСВ (Дирекция „Управление на водите“)
- Отпадъци: общини, юридически лица (за дейностите, за които ще се прилагат финансови инструменти), ПУДОС.
- „Натура 2000“ и биоразнообразие: структури на МОСВ и МЗХ и други структури, отговорни за защитени зони от мрежата „Натура 2000“, НПО, общини, ПУДОС, Областни информационни центрове, научни организации
- Други политики: институции/звена/структури, отговорни за формиране, прилагане и изпълнение на политики по околната среда и изменение на климата; общини

НЕИЗПЪЛНЕНИ УСЛОВИЯ МОСВ

- Приемане на планове за управление на риска от наводнения - до декември 2015 г.
- Анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени - до края на март 2014 г.
- Промени в Закона за регулиране на ВиК услуги - декември 2014 г.
- Нова отраслова стратегия за ВиК от Министерски съвет - юни 2014.
- Въвеждане на различни цени за абонатите в нормите за водопотребление и абонати над тези норми - декември 2014 г.
- Промени в Закона за водите, с което да се възведат прости и приложими механизми за определяне такса за замърсяване - юли 2014 г.
- Приемане на планове за управление на речните басейни - декември 2015 г.
- Национален план за управление на отпадъците 2014 - 2020 - до края на годината

НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ

ОБЩ БЮДЖЕТ - **508** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- Научни изследвания и технологично развитие
- Образователна среда за активно социално приобщаване
- Образование и учене през целия живот

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- МОН
- БАН
- Образователни, обучителни и научни организации и институции, социално-икономически партньори, работодатели, браншови организации, центрове за професионално обучение, общини, НПО, извънучилни и педагогически учреждения, младежки организации, спортни клубове, НАПОО, Национално представителство на студентските съвети и др.

НЕИЗПЪЛНЕНИ УСЛОВИЯ ОТ МОН

- Актуализиране на националната стратегия за младежта (2013 - 2020) - декември 2013 г.

ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

ОБЩ БЮДЖЕТ - **1207** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- ЖП инфраструктура по основната и разширената Трансевропейска транспортна мрежа
- Пътна инфраструктура по основната Трансевропейска транспортна мрежа
- Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари и развитие на устойчив градски транспорт
- Иновации в управлението и услугите - внедряване на модернизирана инфраструктура за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- НК „Железопътна инфраструктура“
- НК „Стратегически инфраструктурни проекти“
- Агенция „Пътна инфраструктура“
- „Метрополитен“ ЕАД
- ДП „Пристанищна инфраструктура“
- ИА „Проучване и поддръжка на река Дунав“
- ИА „Морска администрация“

НЕИЗПЪЛНЕНИ УСЛОВИЯ ОТ МТ

- Изготвяне на национален/регионални планове за достъп до широколентов интернет - до края на 2013 г.
- Актуализация на Общата стратегия за електронно управление - до края на 2013 г.
- Стратегия за развитие на пътната инфраструктура 2014 - 2020 - ноември 2013 г.
- мерки за насърчване на частните инвестиции.

ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

ОБЩ БЮДЖЕТ - **1037** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- Стимулиране на предприемачеството, експортния и производствен потенциал на бизнеса чрез:
 - Стимулиране на технологичното развитие и иновации
 - Развитие на тяхната конкурентоспособност и продуктивност
- Стимулиране развитието на зелена икономика и ресурсна ефективност
- Насърчаване на енергийните технологии и енергийната ефективност

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- Микро-, малки, средни и големи предприятия, междинни предприятия (mid-caps) и техни обединения (в т.ч. кластери), включително и партньорства с научноизследователски организации, „София Техпарк“
- Агенции, ведомства и организации на бизнеса и др., които са свързани с предоставяне на услуги за подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнессредата

НЕИЗПЪЛНЕНИ УСЛОВИЯ ОТ МИЕ

- Стратегия в областта на научните изследвания и иновациите декември 2013 г.
- Нормативни промени за насърчване енергийната ефективност при изграждането или реновирането на сгради - декември 2013 г. (съвместно с МРР)
- Приемане на Национален план за действие за енергийна ефективност - април 2014 г. (Заедно с МИЕ отговорни за плана са и МЗХ и Агенцията за устойчиво енергийно развитие)

РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

ОБЩ БЮДЖЕТ - **1170** МЛН. ЕВРО

ПРИОРИТЕТИ

- Устойчиво и интегрирано градско развитие
- Регионална образователна инфраструктура
- Регионална здравна инфраструктура
- Регионална социална инфраструктура
- Регионален туризъм
- Регионална пътна инфраструктура
- Превенция на риска
- Техническа помощ

БЕНЕФИЦИЕНТИ

- 67 града
- Дирекция „Обновяване на жилищни сгради“, МРР/фонд за жилищно обновяване МОН, МЗХ, МК, ММС, МТ, Висши училища, Агенция „Пътна инфраструктура“

НЕИЗПЪЛНЕНИ УСЛОВИЯ ОТ МРР

- Нова Наредба за обследване за енергийна ефективност, сертифициране и оценка на енергийните спестявания на сгради - до края на 2013 г.

Второ, в писмото очевидно не се говори за отваряне на обща процедура за цялата програма - то се отнася до три конкретни проекта на обща стойност около 200 хил. евро (програмата е над 1,2 млрд.) И трето, тези проблеми не са крити: на страницата на екоминистерството в отчета му за юли 2009 – юли 2011 г. седи същият одитен доклад на Европейската сметна палата, на който се позовава ЕК за некачествени обществени поръчки в периода 2007-2008 г. На един от четирите проекта - този на Белослав, вече е нанесена корекция в размер на 25%. Единственото конфиденциално е самата кореспонденция, защото тя е такава по презумпция до постигането на съгласие между държавата и комисията. Източник от ЕК, пожелал анонимност, тъй като коментира действащ министър, каза, че е бил доста озадачен от думите на Златанова. "Обсъдих с различни хора, знам, че тя е била брифирана, и мисля, че се касае просто за неразбиране", казва той. Според запознати министърът на околната среда и водите Искра Михайлова, също е изненадана от изказването на вицепремиера.

Вторник

На следващия ден Михайлова трябва да обикаля медиите, за да потушава следите от "бомбата" на Златанова. Пред БТВ тя уточнява, че "за наказателна процедура не може да се говори точно. Златанова е имала предвид наказателни

действия". Министърът на околната среда коригира и числата, споменати от колежата Й. Не става дума за 1 млрд. евро, а за 400 хил., казва тя.

Някои кметове вече са се притеснили, но засега никой не е вдигнал тревога в ОПОС, казват оттам. Също така уточняват, че продължават да работят както и досега, като имат доста работа по изплащането и проследяването на проекти.

Сряда

На посещение в България е Реналдо Мандметс - шефът на звеното за страната ни в европейската дирекция "Регионална политика". Той се старее да избягва темата, но отбелязва, че никъде в писмото не се говори за спиране на средствата и че има рискове по всички програми във всички страни. В осем държави към момента има прекъсване на програми, казва той и допълва, че Искра Михайлова е представила правилно ситуацията.

Същевременно обаче Михайлова явно е влязла в тона на вицепремиера. След като предния ден се е опитала да я коригира, този път тя застава твърдо зад Златанова и изразява явно раздражение от управляващия орган на собствената си програма, както вероятно и от този на министерство на финансите, който одитира парите от ЕС. Според нея съществува усещане, че част от екипите, които работят по управлението на структурните фондове, имат самочувствието на самостоятелни екипи, които са независими от централната изпълнителна власт.

Четвъртък

Зинаида Златанова минава в офанзива. В парламента тя дава изявление. Вицепремиерът отново твърди, че е възможно да бъдат спрени плащанията от страна на Европейската комисия към българския бюджет за вече направени разходи по ОПОС. Също така обявява, че агенция "Одит на средствата от Европейския съюз" (ОСЕС) вече работи по нови правила и ще се извършат проверки на всички проекти. Дали само по "Околна среда" или всички програми. Не става ясно и кои са новите разпоредби, по които се одитира. По думите на Зинаида Златанова с тези нови наредби ще се налагат тежки корекции от 25% за всяко нарушение като смесването на критерии, защото така настоявали европейските одитори.

Това, между другото, значи, че в следващите месеци, които ще са ужасно напрегнати заради приключването на договарянето в периода 2007-2013 г., огромна част от капацитета на системата ще е зает не с това да приключва проекти и да иска възстановяване на пари, а с проверки. Това би било правилно, ако вече нямаше система за корекции на всички програми - само ОПОС е наложил 260 дотук на стойност 40 млн. лв.

На въпрос на "Капитал" дали това значи, че няма доверие в одитната система, от кабинета на вицепремиера отговориха, че тя е казала всичко, което има по темата и чака реакция от ЕК.

Петък или вместо заключение

В края на тази бурна седмица е време да поразсъждаваме. От една страна, всички нарушения на обществени поръчки трябва да бъдат санкционирани. Това е повече от ясно и одитиращите органи в България вече въведоха система на корекции, която санкционира сгрешилите общини и така запазва парите в програмата. От друга, всеки който е имал работа с европейските одитори ще ви каже, че тяхната цел е при установяването на нередност да се налага най-тежката възможна корекция, защото се грижат за общия бюджет. Именно тук е полето, на което националната власт, която се бори за своя бюджет, може да се пребори и да минимализира щетите. В случая с Хисаря и Перник тя е правила точно това. Може тези действия да не са били правилни и в случая общините ще получат 25% корекции, които ще трябва да извадят от бюджетите си. Но начинът, по който тази седмица Златанова обвини цялата система, заложи друга, много по-сериозна бомба.

Другата седмица има среща в ЕК, на която европейските одитори ще представят на комисията новия си одит за периода 2010-2011 г. По неофициална информация от комисията, на него също ще бъдат обсъдени български случаи с проблемни обществени поръчки. Това е нормално - българските органи сами са констатирани стотици проблеми, огромна част от които свързани с поръчки. Ако комисията заключи, че става дума за системен проблем, ще последва прекъсване на плащанията и страната ще има 6 месеца да изчисти проблема, ако не иска парите да бъдат замразени. Но в това има голяма доза политически усет:

както казва запознат с процедурите, представете си как ще изглежда този дебат, след като през тази седмица отговорният министър е обвинил собствената си одитираща система в некадърност.

Това, между другото, явно е ясно и на самата Златанова. В четвъртък тя вече беше започнала елегантно да преминава към евентуалния по-голям проблем от следващата седмица, а не към зловещото писмо с трите проекта. По ирония на съдбата тя самата може да изпадне в ситуацията на предшествениците си - да отговаря за поръчки, извършени не по нейно време. В този случай вече е ясно какво ще направи - ще предложи най-тежките възможни корекции за всички сгрешили. Това е чудесно за правителството политически, но е много тежко практически.

Ако не преговаря и не търси начини за справяне, държавата ще обложи общините, които са изпълнявали тези проекти, с огромни суми. Пред "Медиапул" финансовото министерство неофициално е посочило суми между 100 и 300 млн. лв. Това значи, че догодина огромен брой общини ще бъдат пред фалит. Освен това цялата вътрешна система за корекции става излишна, защото единственото, на което ще се разчита, ще са европейските одитори. Това подрива доверието към централната власт едновременно отгоре (Брюксел) и отдолу (общините). "Има редица поръчки, в които има нарушения, но не нанасят щета на бюджета", казва Емил Савов, главен икономист на сдружението на общините. "Ако за всяка грешка те глобяват с 25%, кой ще е луд да изпълнява поръчки." Според него в тази система кметовете съвсем ще откажат да изпълняват скъпи проекти като водните, които и без това им носят само главоболия. На срещата в понеделник, между другото, те са искали да обсъдят възможността да обжалват решение за корекция - нещо, което към момента не могат. И за капак на тази иронична седмица, заради невъзможността да обсъжда с нея проблеми, в петък сдружението на общините е обсъдило решение вече да не работи със Зинаида Златанова. Дори са сметнали колко струват на данъкоплатците 15-те минути нейно изказване, заради които 60 кметове са дошли на работна командировка: 12 хил. лв.

Обновено към 22:00 на 15.11

В петък вечерта от изказване на говорителя на Йоханес Хан стана ясно, че процесът е бил задвижен и Европейската комисия ще прекъсне плащанията за България за "Околна среда". Писмото ще пристигне в София вероятно в средата на другата седмица, съобщиха източници от комисията. Били са открити слабости в системата за обществените поръчки, както и при проверките на процедурите по тези поръчки.

България ще има 6 месеца, в които да поправи грешките или програмата ще бъде замразена, което е по-тежкият вариант. Прекъсването означава, че Комисията временно спира да възстановява пари към бюджета, докато не бъдат поправени нередностите.

Решението така или иначе е щяло да бъде взето другата седмица, но събитията от тази вероятно са го забързали, коментира източник от ЕК за "Капитал".

economynews.bg

✓ Бюджет 2014 залага 2500 лв. дълг на човек

Различни квалификации за проектобюджета за догодина има – от „максимално напрегнат, но изпълним“ - на министър-председателя Пламен Орешарски, през „филм на ужасите“ - на финансовия експерт Мика Зайкова, „прекалено оптимистичен“ - на Менда Стоянова или „бюджет на високата безработица и нулевия икономически растеж“. По този повод е интервюто на радио „Фокус“ с Красен Станчев, председател на УС на Института за пазарна икономика.

Красен Станчев: Всъщност, бюджетът е напрегнат не за министър-председателя, той е напрегнат за българските данъкоплатци след година, година и половина, две, защото тогава ще трябва да се връщат дълговете. В момента дълговете са някъде около 18,5% от БВП. С онова, което се планира с този бюджет те ще станат примерно около 22%, което прави на човек от населението, независимо дали той работи, или е дете, или е пенсионер, прави някъде около 2500 лева на човек. При темпото на плащане на външен дълг, каквото имахме от 1990 година, или 1994 година, досега, този дълг, 2500 лева на човек, ще се изплаща някъде около 12 години и половина. Винаги е лесно да се вземат дългове, трудно е да се връщат. С правителствата ситуацията е по-различна от вземането на дългове от семействата, да речем, защото правителствата ги взимат, а други ги връщат.

Водещ:Какво тогава напъня министър-председателя?

Красен Станчев: Аз не виждам какво го напъня. Това, което той прави е онова, за което критикуваше предишния финансов министър. Имаме вече шеста година сменена философия, тоест винаги разходите надвишават и то значително приходите в бюджета. В общи линии шеста година подред това означава вече сменена философия. Тя е сменена и по един друг показател – дефицитът, който се предвижда за следващата година е вероятно някъде около 2 пъти по-висок, отколкото ще бъде ръстът на икономиката. Тоест министър-председателят и министърът на финансите съзнателно залагат една изцяло противоположна философия, която имаше Пламен Орешарски като министър на финансите. Тогава дефицитът, дори тогава, когато се получаваше случайно накрая на година да се похарчат някакви пари, никога не е надвишавал примерно 0,5% от растежа. Тоест винаги дефицитът е бил значително по-нисък, примерно 4 пъти по-нисък, отколкото растежът на икономиката. Тоест преди това, дори тогава, когато Пламен Орешарски беше финансов министър не се е правил опит да се яде торта, която не е още произведена, а новата философия на бюджета е точна такава. Аз слушах много внимателно изказванията в парламента. Това, което ми прави впечатление е обстоятелството, че дори и разумни хора, като примерно депутатът Петър Кънев, който разбира от бизнес, без съмнение, и от икономика се надява, че с помпането на дефицит и инфлация хората могат да живеят по-добре. Другото нещо, което ми направи впечатление е сменената риторика на Волен Сидеров и на „Атака“. Освен типичните врагове, които витаят в неговото въображение сега основен враг се оказа и стабилността на валутния курс, така наречения „валутен съвет“. Всичко това се представя като заробване на България и така нататък, а всъщност след въвеждането на фиксирания валутен курс и системата на валутен съвет доходът на българина е пораснал около 2,5 пъти. Така че няма никакви основания по какъвто и да е повод да се напада стабилността на банковата система и на Централната банка, защото това е от полза за всички хора в България. Аз смятам това първо четене на този бюджет за доста тревожно и то тревожно по -скоро за обикновените хора в България, не толкова за политиците.

Водещ:Господин Станчев, но зад тази мимикрираща политика на „Атака“ не се ли крие тенденцията, позната ни от един друг период от 1996-1997 година, когато пада Валутният борд, тогава все още го нямаше, развързва се курсът и в крайна сметка много заеми се обезценяват, т.е. хора с огромни заеми изведнъж се оказва, че нямат такива или ги връщат за жълти стотинки?

Красен Станчев: За колко души говорим?

Водещ: Стига те да подкрепят г-н Сидеров. Той има може би интерес.

Красен Станчев: Преди известно време с Емил Хърсев трябваше да коментираме едни идеи на сегашното мнозинство за промяна в правилата за банкиране и тогава, когато направихме проверка се оказа, че да речем, по жилищните заеми има 18 проблемни случая. Всичко останало се изплаща, върви нормално, няма никакъв проблем. Тогава, когато говорим за големи заеми не е ясно на кого са тези големи заеми. В общи линии това, което ние наблюдаваме в банковата система, е намаляване на лошите и на обслужените кредити. Става трудно, но все пак става. В общи линии, това, което се случва по-скоро е бягство на „Атака“ и на Волен Сидеров от риториките на, така да речем, крайния национализъм към риторика на крайно лява комунистическа фантазия. Това е пълно затваряне на икономиката, което е невъзможно, пълна национализация на икономиката, което също е невъзможно. Дори да вземем само ЕРП-та, които са стара цел, така да се каже, само ренационализацията на ЕРП-та би струвало някъде около 2 млрд. евро. Тоест това са 5% от БВП. Така че как

става тази работа?

Водещ: Господин Станчев, какво е това магическо число 1,8 разчет за растеж на икономиката, разчет за инфлация, бюджетен дефицит – магическо число 1,8, много е 1,8?

Красен Станчев: Не, аз не смятам, че това е магическо число.

Водещ: Това е в рамките на шегата, разбира се. Това е ирония, но много често се повтаря и това неминуемо прави впечатление.

Красен Станчев: Това е случайно напасване на цифрите. Защото първо, се залагат разходите такива, каквито се предоставят на министъра на финансите като желателни, след това трябва да се напаснат всички останали параметри. Тоест трябва да се напаснат и дефицитът и съответно ръстът. Но това е математическо упражнение, не толкова реалистично упражнение. Много по-реалистично би било да се придържат към класическата философия на управление на публичните финанси на България между 1998 и 2008 г., т.е. да не се харчи нещо, което не е произведено.

Водещ: Правителството предлага и провеждането на публична инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“. Какво се крие зад това заглавие и всъщност то какво място намира в така предложения бюджет?

Красен Станчев: Преди това искам да кажа нещо друго. Тези 22% дълг, 22% от БВП дълг, които се взимат, не са безопасен прецедент. Значи, имаме страни като Румъния с 16% външен дълг от БВП, които изпаднаха в неплатежоспособност. Имаме страни като Словения с 40% преди две години дълг спрямо вътрешния продукт и те също изпаднаха в такава неплатежоспособност. Онова, което се залага като регионални програми, сега вече на вашия въпрос, като регионални програми са по-скоро частично нови заеми за инфраструктура от Европейската инвестиционна банка и около половин милиард разпределени през правителството по не особено ясна схема, при която участват общини.

Водещ: Конкретни общини, да кажа.

Красен Станчев: Да. По какъв начин това ще става не е много ясно, тъй като по закон не може да има ограничаване на съревнованието само, да речем, за общински власти да кандидатстват за определени пари, така че не ми е ясно как това съвпада и съответства на европейските правила, които забраняват държавна помощ.

Водещ: Извинете, но докъде ще ни докара този бюджет? Този проект, който бе приет всъщност на първо четене.

Красен Станчев: Нещата много зависят от външни стечения на обстоятелствата. България е малка страна и ако икономическата ситуация в ЕС не се влошава, то е възможно бюджетът дори да бъде изпълнен при тези параметри, при които е съставен, без каквито и да е рискове. Но така или иначе не се знае каква ще бъде ситуацията в европейската икономика затова е по-добре, когато се планира преразпределение и харчене на пари на другите, на данъкоплатците, да има по-реалистичен поглед за онова, което може да се случи и на така наречените буфери.

Водещ: И да не забравяме бомбата, мината заложена, която след няколко години ще я видим може би в една по-голяма сила, а именно външният дълг. Това е.

Красен Станчев: Значи при влошаване на доверието на кредиторите към България, то в момента е добро поради емисията на дълг миналата година, за което трябва да дадем дължимото не толкова даже на Симеон Дянков, колкото на общността на икономистите в България, която успя да обуздае някои не особено рационални идеи на тогавашния министър. Но така или иначе дори това правителство се ползва с кредита, който беше извоюван при предишната емисия на дългови книжа. Тогава, когато в страната очевидно политическото доверие към правителството спада или се намира на много ниско равнище, то рано или късно кредиторите ще осъзнаят този факт, ще измерят реалните дефицити и така наречения подразбиращ се дълг, тоест това е дългът, измерен при всички обещания на серия правителства в България и тогава изведнъж ще се окаже, че те ще сметнат към реалния дълг, който е заложен като план в бюджета 22% от БВП, ще сложат и около 40 милиарда натрупан дълг на примерно НОИ и тогава няма да бъде дългът 20% от БВП, а ще бъде 60%. Когато така започнат да смятат, то тогава ще спадне и доверието, и ще се вдигнат лихвените проценти.

✓ Бизнесът очаква по-малко инвестиции за 2014 г.

Инвестиционната бизнес анкета на НСИ, проведена сред промишлените предприятия през октомври 2013 г., показва, че предприемачите очакват през настоящата година направените инвестиции да бъдат със 7.2% повече в сравнение с предходната 2012 година.

Според основните производствени групировки най-голям относителен дял в планираните инвестиции през 2013 г. формират енергетичните и свързаните с водата отрасли (42.7%), следвани от отраслите, произвеждащи стоки за междинно потребление (34.6%), и отраслите, произвеждащи недълготрайни потребителски стоки (14.0%).

По данни от бизнес анкетата прогнозите за 2014 г. са за намаление на обема на инвестициите в промишлеността с 9.3% спрямо 2013 г., като около 38% от предприятията не планират разходи за придобиване на дълготрайни активи през следващата година. Отново енергетичните и свързаните с водата отрасли формират най-голям относителен дял - 53.4%. След тях се подреждат отраслите, произвеждащи стоки за междинно потребление, и тези, произвеждащи недълготрайни потребителски стоки - съответно с 24.8 и 12.8%.

Съобразно направлението на инвестициите през 2014 г. с най-голям дял се очаква да бъдат тези за механизация или автоматизация на съществуващи производствени процеси и за въвеждане на нови производствени технологии - 38.7% от общия стойностен обем на инвестициите в промишлеността. На второ място с 26.1% дял са предвидените инвестиции за увеличаване на производствения капацитет, следвани от тези за заместване на износеното оборудване - с 22.8%, и за опазване на околната среда, мерки за сигурност и други - с 12.4%.

По отношение на факторите „търсене на продукцията“, „финансови ресурси или очаквани печалби“ и „технически фактори“, които биха повлияли върху решенията за инвестиции през 2014 г., преобладават позитивните оценки на

влияние - „стимулиращо“ или „много стимулиращо“. При групата „други фактори“ 23.8% от предприятията посочват влиянието им като „стимулиращо“, а 41.5% от тях се въздържат от оценка.

Фиг. 2. Разпределение на очакваните инвестиции през 2014 г. по основни производствени групировки

